

S t a n o v i s k o

Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky k praktickej aplikácii trestného činu zanedbania povinnej výživy podľa § 213 Trestného zákona.

1/ Pri rozhodovaní o trestnom čine zanedbania povinnej výživy podľa § 213 Tr.zák. sa musí pri posudzovaní otázky, v akej výške bol obvinený schopný plniť vyživovaciu povinnosť, brať ohľad na všetky dôležité hľadiská, vrátane toho, či obvinený bez dôležitého dôvodu sa nevzdal výhodnejšieho zamestnania alebo majetkového prospechu (§ 96 ods. 1 zák. o rodine). Nestačí iba zistenie, že obvinený v súčasnej dobe je bez zamestnania a poberá iba príslušný príspevok od štátu.

2/ V prípade, že sa obvinený dobrovoľne nevzdal výhodnejšieho zamestnania alebo majetkového prospechu a poberá iba príslušný príspevok od štátu je potrebné výšku (sumu) výživného pre účely trestného konania samostatne ustáliť podľa § 9 ods. 1 Tr.por. (výška výživného určená v občiansko-právnom konaní, v tomto prípade je pre účely trestného konania právne irelevantná).

O d ô v o d n e n i e

Okolnosť, že obvinený bol v kritickú dobu bez zamestnania a poberal len príspevok pred nástupom do zamestnania podľa § 23 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí o zabezpečovaní pracovníka pri organizačných zmenách a občanom pred nástupom do zamestnania č. 195/1989 Zb. (od 31.januára 1991 pôjde o hmotne zabezpečeného uchádzača o zamestnanie - § 12 a nasl. zákona o zamestnanosti č. 1/1991 Zb., zmeneného a doplneného zákonom č. 305/1991 Zb. a podľa vyhlášky Ministerstva práce a sociálnych vecí SR, ktorou sa určujú bližšie podmienky poskytovania hmotného zabezpečenia uchádzačov o zamestnanie č. 50/1991 Zb. zmenenú a doplnenú vyhláškou Ministerstva práce a sociálnych vecí SR č. 277/1991 Zb.) nemá sama o sebe vplyv na existenciu vyživovacej povinnosti obvineného k vlastným deťom podľa § 85 ods. 1 Zákona o rodine (zák.č. 94/1963 Zb. v znení neskorších zákonov). Preto i za týchto okolností prichádza do úvahy, aby zavinené neplnenie vyživovacej povinnosti bolo pri splnení všetkých zákonných podmienok právne podriadené pod trestný čin

zanedbania povinnej výživy podľa § 213 Tr.zák.

Zákonné podmienky (hladiská sú upravené v ustanovení § 96 ods. 1 Zákona o rodine. Podľa citovaného ustanovenia sa pri určovaní výživného prihliada k odôvodneným potrebám oprávneného, ako aj k schopnostiam a možnostiam povinného. Pritom k schopnostiam a možnostiam povinného sa prihliadne aj vtedy, keď sa povinný vzdal bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania alebo nejakého majetkového prospechu.

Ohľadne odôvodnených potrieb detí obvineného je potrebné spoľahlivo zistiť, či deti alebo niektoré z nich sú alebo nie sú zárobkovo činné, či sa riadne pripravujú na budúce povolanie, napr. štúdiom alebo v učebnom pomere (aj u súkromníka), aké je v tejto súvislosti ich hmotné zabezpečenie, aké sú zárobkové a majetkové pomery toho (matky alebo otca), do ktorého starostlivosti boli deti zverené a pod.

Schopnosti a možnosti obvineného nemožno hodnotiť mechanicky a len podľa toho, že obvinený nebol v kritickú dobu v pracovnom pomere, že bol v evidencii uchádzačov o zamestnanie a poberal príslušný príspevok od štátu. Preto je nevyhnutné skúmať, či sa obvinený nevzdal bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, najmä aké konkrétne dôvody viedli obvineného k ukončeniu pracovného pomeru dohodou, či obvinený v čase uzatvárania tejto dohody mal reálne zabezpečené iné zamestnanie, z akých mzdových podmienok, aké konkrétne možnosti nástupu do nového zamestnania mal prostredníctvom odboru pracovných síl príslušného okresného (obvodného) národného výboru (od 29.októbra 1990 prostredníctvom úradov práce, viď zákon SNR č. 444/1990 Zb. o zriadení úradov práce, zrušeného a nahradeného zákonom SNR č. 83/1991 Zb. v pôsobnosti orgánov Slovenskej republiky pri zabezpečovaní politiky zamestnanosti, ktorý nadobudol účinnosť od 20.marca 1991) akú konkrétnu iniciatívu obvinený vyvinul k nástupu do nového zamestnania a pod. Za účelom objasnenia týchto okolností je potrebné zadovážiť podrobnú správu organizácie (organizácií), prípadne vykonať aj ďalšie potrebné dôkazy.

Až na základe takto vykonaného dokazovania je možné získať spoľahlivý podklad, či je potrebné riešiť predbežnú otázku a to, či výšku výživného treba určiť v trestnom konaní, resp. výšku výživného určenú súdom v občiansko-právnom konaní nie je potrebné meniť pre účely trestného konania.

Pri riešení predbežnej otázky (§ 9 ods. 1 Tr.por.) je nevyhnutné mať na zreteli výšku príslušného príspevku od štátu, ktorý obvinený poberal v kritickom období. V prípade, že obvinený poberal príslušný príspevok od štátu vo výške ktorá je hranicou sociálnej odkázanosti (kto sa považuje za sociálne odkázaného je upravené v ust. § 140 ods. 1 písm. a/, ods. 4 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí, ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení č. 149/1988 Zb. a od 23.septembra 1991 vo vyhláške Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej republiky o sociálnej

odkázanosti č. 378/1991 Zb.) nie je možné ho nútiť prostriedkami trestného práva, aby z tejto výšky príspevku uhrádzal výživné na deti, čo aj symbolickou čiastkou. Výška tohto príspevku je totiž určená na jeho prežitie. Preto ak obvinený sám dobrovoľne z tejto sumy nezasiela výživné, jeho čin má nepatrný stupeň spoločenskej nebezpečnosti a preto nie je trestným činom (§ 3 ods. 2 Tr.zák.).

Ak obvinený poberal v kritickom období príslušný príspevok od štátu vo výške, ktorá je vyššia ako je citovanými vyhláškami určená hranica sociálnej odkázanosti, potom prichádza do úvahy podľa § 9 ods. 1 Tr.por. pre účely trestného konania určiť výšku výživného aj to len vtedy, keď výška výživného určená súdom v občiansko-právnom konaní je vyššia než rozdiel medzi hranicou sociálnej odkázanosti a výškou príspevku pred nástupom do zamestnania, ktorý obvinený poberal v kritickom období.